

zaterdag

04.02.2017

20.00 Concertzaal

19.15 Inleiding door

Piet De Volder

deFilharmonie, Octopus Symfonisch Koor & Choeur de Chambre de Namur

Ivan de Verschrikkelijke

CONCERTGEBOUW BRUGGE

deFilharmonie: orkest**Octopus Symfonisch Koor:** koor**Choeur de Chambre de Namur:** koor**Martyn Brabbins:** dirigent**Christianne Stotijn:** mezzosopraan**Jan Declair:** acteur**Stefaan Degand:** acteur**Klaas Moortgat, Niels Soenen &****Andreas De Weert:** leden van Het Kinderkoor

Opera Ballet Vlaanderen

Bart Van Reyn: koordirigent**Brechtje Louwaard & Tristan Versteven:**

tekst

Ysbrant: doek**Thibaut Lenaerts:** voorbereiding Choeur

de Chambre de Namur

Hendrik Derolez: voorbereiding leden

Kinderkoor

—

Sergey Prokofiev (1891-1953)*Ivan de Verschrikkelijke*, opus 116a (1942-45)**deFilharmonie****concertmeester**

Lisanne Soeterbroek

eerste viool

Eric Baeten

Peter Manouïlov

Nana Hiraide

Yuko Kimura

Claire Lechien

Sihong Liang

Mara Mikelson

Miel Pieters

Christophe Pochet

Natalia Tessak

Guido van Dooren

Lev Adamov

Anna Buevich

La Ie Lee

Wiesje Nuiver

tweede viool

Orsolya Horvath

Frederic Van Hille

Xu Han

Ilse Pasmans

David Perry

Lydia Seymourtier

Marjolijn Van

der Jeught

Laure Bardet

Keren-Peta Lorier

Judith Peersman

Floris Uytterhoeven

Herlinde Verjans

Jeroen Vernimmen

altviool

Ayako Ochi

Barbara Giepner

Rajmund Glowczynski

Wieslaw Chorosinski

Marija Krumes

Krzysztof Kubala

Bart Vanistendael

Hélène Koerver

Lisbeth Lannie

Alexander

Pavtchinskii

Nina Poskin

Jasmien Van

Hauthem

cello

Raphael Bell

Olivier Robe

Dieter Schützhoff

Birgit Barrea

Claire Bleumer

Diego Liberati

Maria Mudrova

Jan Skopowski

Lieselot Watté

contrabas

Ioan Baranga

Christian Vander

Borgh

Jaroslaw Mroz

Tadeusz Bohuszewicz

Jeremiusz Trzaska

Gabriel Barbalau

Bram Decroix

Natacha Save

fluit

Denis-Pierre Gustin

Charlène Deschamps

Blaz Snoj

hobo

Piet Van Bockstal

Sébastien

Vanlerberghe

Dimitri Mestdag

klarinet

Benjamin Dieltjens

Ria Moortgat

Benoît Viratelle

Pierre Xhonneux

fagot

Oliver Engels

Bruno Verrept

Tobias Knobloch

hoorn

Jean-Noël Melleret

Zachary Cramer

Morris Powell

Koen Thijs

trompet

Alain De Rudder

Luc Van Gorp

Steven Verhaert

Tom Gontier

Jonas Van Hoeydonck

trombone

Bram Fournier

Daniel Quiles

Cascant

Roel Avonds

tuba

Bernd van Echelpoel

Jelle Thijs

pauken

Pieterjan Vranckx

percussie

Manuel Martinez

Navarro

Jaume-Blai Santonja

Espinós

Rosa Montanes Cebria

Mieke Buekers

Renato Dias Penêda

Ruben Martinez Orio

harp

Samia Bousbaïne

piano

Yutaka Oya

Octopus**Symfonisch Koor****sopraan**

Barbara Caen

Berbe Luyckx

Claudia Van Mieghem

Daniela Kirschbauer

Daniëlle Van de Vloet

Kristien Sacré

Laura De Wachter

Leen Suetens

Leen Vandecruys

Maaïke Delbaere

Naomi Hoornaert

Pascale Lauwereys

Pascale Van Gossum

Petra Zimmermann

Reinhilde Smits

Rosanne Reitsema

Tinne Helsen

Katarina Velghe

Amy De Sloovere

alt

An Biesemans

An-Sofie Nédée

Ann Callewaert

Bea Claes

Hilde Valgaeren

Kirsten Buermans

Leen Pièret

Leen Vandeputte

Marieke van Hooff

Sabine Goethals

Sarissa Rombouts

Veerle Janssens

Vivianne Bouwens

tenor

Annemie De Backer

David Marquenie

Dirk Verstreken

Ed Sterkens

Francis Robert

Gilbert De Roy

Jos Braeken

Luc Dierick

Pieter Vergauwe

Steven Duyck

Thomas Meert

bas

Alain Ruelens

Boud Cielen

Elie Van Looveren

Günther De Praitere

Herwig Ganseman

Jan Van Goethem

Laurent Willemet

Roel Hendrickx

Tom Van Bogaert

Wim Van Genechten

**Choeur de Chambre
de Namur****sopraan**

Wei-Lang Huang

Aurélie Moreels

Amélie Renglet

Julie Calbete

Manon Poskin

Lieve Van Lancker

alt

Anaïs Brullez

Dina Hussein

Marie Favier

Véronique Gosset

Elena Pozhidaeva

Julie Vercauteren

tenor

Nicolas Bauchau

Maxime Melnik

Michaël Loughlin

Smith

Jacques Dekoninck

Eric François

Thierry Lequenne

bas

Laurent Collobert

Etienne Debaisieux

Philippe Favette

Sergio Ladu

Jean-Marie Marchal

Julien Neyer

in samenwerking met Het Banket

Met Nederlandse boventiteling

Uw applaus krijgt kleur dankzij de bloemen
van Bloemblad.

In de arena van de macht

Wat voor Jozef Stalin begon als gedroomde Sovjet-propaganda, verpakt in een weelderig kostuumdrama, mondde naar eigen zeggen uit in een ware nachtmerrie. De dictator was euforisch over het eerste deel van het filmpos *Ivan de Verschrikkelijke*, dat cineast Sergey Eisenstein in 1944 uitbracht, en bedacht het met de Stalinprijs eerste categorie. Hij was echter in alle staten over het tweede deel uit 1946, dat prompt in de ban werd geslagen.

De 16e-eeuwse tsaar Ivan IV was in het gespierde openingsdeel één en al daadkracht en regeerde met ijzeren hand. In het tweede luik reflecteerde hij geregeld over de macht en vertrouwde hij zijn naaste omgeving toe er helemaal alleen voor te staan, 'zonder vriendschap of medelijden'. Een verweesde tsaar, die zijn beide ouders op vroege leeftijd had verloren maar die vooral de vroegtijdige dood van zijn echtgenote Anastasia niet te boven kwam.

De film *Ivan de Verschrikkelijke*, gestuwd en geritmeerd door de caleidoscopische partituur van Sergey Prokofiev, kreeg meer en meer de aanblik van een claustrofobisch shakespeariaans koningsdrama met een gekwelde soeverein en een getroebleerd mensbeeld. Een duister drama waarin niet langer de focus lag op Ivans militaire exploten en successen. Toch bleven de patriottisch-heroïsche toon en de nadruk op een verenigd Rusland, gezuiverd van verraders, overeind in Eisensteins tweede deel. Het mocht niet baten. Stalin verbood de filmmaker zijn grote historische voorbeeld neer te zetten als 'een neurotische zwakkeling' à la Hamlet. Eisenstein, getroffen door een hartaanval, maakte zijn epos niet af. Het tweede deel werd pas in 1958 voor het eerst in het openbaar vertoond op de Wereldtentoonstelling

in Brussel, vijf jaar na Stalins en tien jaar na Eisensteins overlijden.

Het theatergezelschap Het Banket, de Filharmonie en solisten en koren onder leiding van maestro Martyn Brabbins, gaan eigenzinnig aan de slag met historisch geladen en beladen stof, die Eisenstein en Prokofiev verpakten in een grandioos muziekdramatisch fresco. Ze brengen een universeel verhaal over sinistere paleisintriges, wankel leiderschap en de eenzaamheid van de macht.

De geschiedenis herlezen

Ivan IV (1530-1584), tijdgenoot van de Engelse vorsten Henry VIII en Elisabeth I, geldt zowat als de architect van de Russische staat, die een middeleeuws rijk transformeerde in een multi-etnisch imperium. Hij nam de titel aan van 'tsaar van alle Russen', die voor alle opvolgers van kracht zou blijven. Ook al stond hij in zijn eigen tijd bekend als erudiet, patroon van de kunsten en zelfs als handig diplomaat; het nageslacht zou hem vooral als 'de Verschrikkelijke' blijven herinneren – een wat onjuiste vertaling van het Russische 'grozny', wat 'dreigend' of 'ontzagwekkend' betekent. Feit is dat de tsaar in 1565 een terreurregime installeerde, dat bekend stond als 'opritsjnina'. Het betrof een staat in de staat met een geheime politie – bestaande uit elite-lifwachten of 'opritsjniks' – die tegenstanders van het bewind genadeloos vervolgde, massa-executies uitvoerde en naar verluidt in 1570 de hele bevolking van de stad Novgorod liet uitmoorden, kinderen inclusief. De parallellen met de terreur en de onnoemelijke wreedheden van Stalins regime springen in het oog. Maar Stalin wou precies het beeld van Ivan IV bijstellen. Ivans imago van bloeddorstige tiran was in de ogen van de dictator vooral een verzinsel van buitenlandse

mogendheden en een erfenis van historicus Nikolay Karamzin. Hij wou Karamzins geschiedenis (1818), die zeker tendentieuw was en geschreven was in opdracht van de Romanov-tsaar Aleksandr I, herschrijven. De wreedheid van Ivan IV werd niet ontkend maar werd beschouwd als een gerechtvaardigd wapen om tot een sterk, verenigd en auto-cratisch bestuurd Rusland te komen. Dé grote bedreiging voor Ivans bestuur waren de *bojaren* – feodale edellieden die vóór tsaar Ivan hadden gefungeerd als adviseurs van de Moskovische grootvorsten. Zij belemmerden voortdurend dat 'de wil van het volk', die zonder twijfel aan Ivans kant stond, zich kon doorzetten – aldus de visie van de dictator.

Centraal in de handeling van Eisensteins *Ivan de Verschrikkelijke* staat Ivans verbeterde strijd tegen de bojaren, die de macht grepen na de dood van Ivans moeder Elena Glinskaya. Geruchten deden de ronde dat Jelena door de bojaren was vergiftigd. Het was slechts één van de vele complottheorieën die circuleerden in het Kremlin en die de jeugdige Ivan uiterst achterdochtig en wreedaardig maakte en hem uiteindelijk tot paranoia dreef.

Wat geruchten en speculaties waren, worden feiten in de stalinistische revisie van de vaderlandse geschiedenis. Ivan wordt getypeerd als een visionair staatsman die Rusland groot wil maken maar die onafgebroken de strijd moet aanbinden met samenzweerders onder de bojaren en met buitenlandse mogendheden. Eén persoon in het bijzonder orkestreert de oppositie tegen Ivans bewind: Ivans tante, Efrosinia Staritskaya. Zij doet er alles aan om haar zwakzinnige zoon Vladimir op de troon te krijgen. Zij is het ook, in deze nieuwe lezing van de Russische geschiedenis, die Ivans vrouw Anastasia vergiftigt en de tsaar daarmee aanzet tot

genadeloze repressie. De simpele en dronken gevoerde Vladimir wordt aan het einde van de (onvoltooide) film in de val gelokt door Ivan zelf wanneer de tsaar hem, bij wijze van grap, de rol van alleenheerser laat spelen. In het volle ornaat van de macht laat Ivan Vladimir voorgaan naar de kathedraal van het Kremlin. Daar wacht de moordenaar die Efrosinia voor Ivan had ingehuurd.

Muziekdrama

Beeld en muziek moesten voor de makers van *Ivan de Verschrikkelijke* een naadloze eenheid vormen. Eisenstein had het model van Wagners muziekdrama op het oog wanneer hij met Prokofiev overlegde welk soort muziek bij welke scène hoorde en hoe lang de muzikale episodes mochten zijn. Prokofievs partituur werd effectief zoveel meer dan een soundtrack: ze bepaalde heel nauwgezet het dramatische gewicht en de atmosfeer van elke scène. De muziek groeide uit tot een volwaardige speler in de dramatische ontwikkeling van het verhaal. Diverse muzikale idiomen door kruisen de partituur: neoklassieke symfonische grandeur, patriottische koren, volksliederen, flarden Russisch-orthodoxe kerkmuziek en het primitivisme van Prokofievs *Scythische suite* (1915), dat we onder meer terugvinden in de frenetieke *Dans van de opritsjniks* en dat vele parallellen vertoont met de stijl van Carl Orffs *Carmina burana*.

De concertvoorstelling van vanavond vertrekt behalve van de originele filmmuziek van Prokofiev ook van het oratorium dat werd gedistilleerd uit de partituur door Abram Stasevich en dat in 1961 in première ging in Moskou.

Piet De Volder

deFilharmonie (BE) bezit als symfonieorkest een artistieke souplesse die toelaat om meerdere stijlen op een historische verantwoorde wijze te vertolken. Het grote repertoire en het bijzondere karakter van het orkest zorgen voor een unieke positie in binnen- en buitenland. Zo wordt deFilharmonie geregeld uitgenodigd door belangrijke internationale huizen zoals het Weense Musikverein en het Amsterdamse Concertgebouw. In haar cd-opnames focust deFilharmonie op het grote orkestrepertoire, Belgische muziek en hedendaags klassiek. Verschillende cd's van deFilharmonie werden bekroond door de vakpers, waaronder recente opnames van Beethoven, Mendelssohn en Dvořák, onder leiding van Philippe Herreweghe.

Martyn Brabbins (UK) is een van de toonaangevende en meest veelzijdige Britse dirigenten van zijn generatie en was tot 2015 eerste gastdirigent van deFilharmonie. Als een stuwende kracht in het Britse muzieklandschap stond hij de voorbije jaren voor bijna alle belangrijke Britse orkesten en hij is een favoriet op de BBC Proms. Brabbins is ook een graag geziene gast bij orkesten wereldwijd en was onder andere Associate Principal Conductor van het BBC Scottish Symphony Orchestra en chef-dirigent van de Nagoya Philharmonic. Hij heeft zo'n 120 cd's opgenomen en zijn uitgebreide discografie omvat zowel romantisch als hedendaags repertoire. Brabbins is muziekdirecteur van de Huddersfield Choral Society en gastprofessor directie aan het Royal College of Music.

Mezzosopraan Christianne Stotijn (NL) studeerde viool en zang aan het Conservatorium van Amsterdam en vervolgde haar opleiding zang bij Udo Reinemann, Jard van Nes en Dame Janet Baker. Met dirigent Bernard Haitink trad ze op bij vooraanstaande orkesten als het Koninklijk Concertgebouworkest, het Boston Symphony Orchestra, het Chicago Symphony Orchestra en het London Symphony Orchestra. Intussen won ze verscheidene prijzen, waaronder de prestigieuze ECHO Rising Stars Award en de Nederlandse Muziekprijs. In 2007 werd ze verkozen tot BBC New Generation Artist.

Jan Declair (BE) debuteerde in 1971 als filmacteur in *Mira* van Fons Rademakers. In de theaterwereld verkreeg hij bekendheid omwille van zijn acteerwerk bij de Internationale Nieuwe Scène voor het toneelstuk *Mistero Buffo* van Dario Fo. Naast zijn vele nationale en internationale prestaties ontving hij in 2011 van de Universiteit Antwerpen een eredoctoraat en in 2013 aanvaardde Declair de Prijs van de Vlaamse Gemeenschap voor Algemene Culturele Verdienste.

Stefaan Degand (BE) studeerde in 2003 af aan de afdeling Drama van het Herman Teirlinck Instituut. In 2011 kende hij zijn doorbraak bij het grote publiek met rollen in de film *Rundskop* en in de televisieserie *De Ronde*. Daarna speelde hij mee in verschillende fictiereeksen zoals *De Ridder*, *Connie & Clyde*, *Albert II*, *Eigen kweek* en *De Biker Boys*.

Het Choeur de Chambre de Namur (BE) werkt onder leiding van de grootste dirigenten, is te gast op de meest befaamde festivals in Europa en werd bekroond met de Grote Prijs van de Academie van Charles Cros in 2003, de Liliane Bettencourt Prijs van de Académie Française in 2006 en drie Octaves de La Musique (in 2007, 2011 en 2012). Het koor zingt een breed repertoire, van middeleeuwse tot hedendaagse muziek, en zet zich sinds de oprichting in 1987 in voor de verdediging van de muzikale erfenis uit de eigen streek.

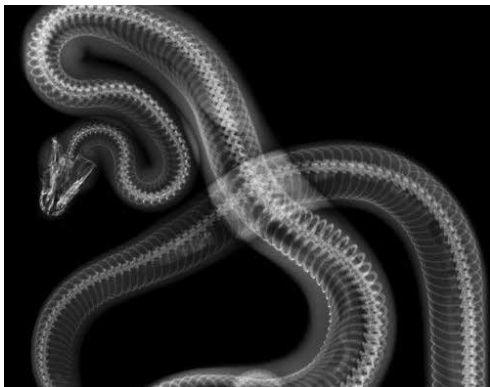
Octopus Symfonisch Koor (BE) zingt in een bezetting van 60 tot 100 zangers onder de artistieke leiding van oprichter Bart Van Reyn. Met een breed repertoire van romantische oratoria tot hedendaagse koorsymfonische werken traden zij bij verschillende orkesten op zoals Brussels Philharmonic, deFilharmonie, en Symfonieorkest Vlaanderen. Het koor was ook te gast op festivals als de Beethoven-happening, het Klarafestival en het Festival van Vlaanderen Gent.

Actrice en tekstschrijfster Brechtje Louwaard (NL) schreef de voorbije seizoenen samen met Tristan Versteven vijf nieuwe toneelteksten: *Eiland Lucretia*, *Het land is stil*, *Koning van de slaap*, *Dokter Szvo* en *Vergeten man*. Het zijn bijzondere verhalen in een taal die vreemd lijkt, soms grappig is, tot de verbeelding spreekt, en toch vertrouwd klinkt – een taal die nergens anders te horen is.

Tristan Versteven (BE) studeerde in 2000 af aan het RITS in de afdeling Dramatische Kunsten. Hij speelde vervolgens hoofdzakelijk bij HETPALEIS, in onder meer *De winter onder tafel*, *Marianne! Een koningsdrama* en *Da'iss!*. In 2009 richtte hij samen met Brechtje Louwaard Het Banket op – een gezelschap in Mechelen dat voornamelijk jeugdvoorstellingen maakt.

Ysbrant van Wijngaarden (NL) studeerde aan de Central School of Arts and Crafts in Londen, waar hij les kreeg van Patrick Heron en Roger Hilton. Vervolgens vervolmaakte hij zich aan het Hoger Instituut voor Schone Kunsten in Antwerpen. Ook volgde hij lessen aan de Schule des Sehens in Salzburg bij Oskar Kokoschka en aan de Academie voor Schone Kunsten van Venetië bij Bruno Saetti. Van 1968 tot 2000 woonde en werkte Ysbrant in Venetië. In 1960 ontving hij de Camille Huysmans Prijs voor schilderkunst.

Het Banket (BE) werd in 2009 opgericht door Brechtje Louwaard en Tristan Versteven. Dit Mechelse theatergezelschap brengt talige, verbeeldingsrijke voorstellingen en komt jaarlijks met een nieuwe creatie. De vaste kern van Het Banket laat zich vergezellen door artistieke en andere medewerkers, die regelmatig uitzwermen en dan weer terugkeren. Als een collectief wordt gezocht naar een vorm voor de bijzondere verbeeldingswerelden waarin uitzonderlijke personages rondlopen.

vr 17.03.17 / 20.00 / Concertzaal
Solistenensemble Kaleidoskop & Luigi De Angelis / змея – The Riot of Seduction
De visionaire kunstvernieuwer Sergey Diaghilev – de geniale generaal van de kunst – diende als inspiratiebron voor de muziektheatervoorstelling *змея*. Deze nieuwe voorstelling van Solistenensemble Kaleidoskop en Luigi De Angelis begint als een installatie, maar transformeert in een grillig, zinnenprikkelend en uitdagend spektakel.

za 18.03.17 / 20.00 / Concertzaal
Brussels Philharmonic / Eisensteins cultfilm Oktober
Oktober (1928) is Sergej Eisensteins monumentale erbetoon aan de Oktoberrevolutie, de 'tien dagen die de wereld deden wankelen'. Brussels Philharmonic zorgt voor de muziek met een speciaal voor deze film voorziene score, samengesteld door Russische-muziekexpert Francis Maes.

MEER WETEN OVER RUSLAND?
za 10.09.16 – vr 10.06.17
Pluis de geschiedenis van Rusland en de Russische muziek uit tot in detail in de tentoonstelling *Van Glinka tot Gubaidulina, twee eeuwen van politieke en culturele omwentelingen in Rusland*. Deze tentoonstelling van Johan Huys is een seizoen lang te bezichtigen op de Foyer parterre.

BESTEL UW TICKETS NU OP
WWW.CONCERTGEBOUW.BE
+32 70 22 33 02 / IN&UIT 17 ZAND 34 BRUGGE

Praat na de voorstelling gezellig na in het Concertgebouwcafé of vertel ons wat u ervan vond op Facebook of Twitter (@concertgebouwbr).

Gezellig tafelen voor of na een voorstelling met een verrassing op vertoon van het concertticket.
www.concertgebouw.be/services.

 <p>Vlaanderen verbeelding werkt</p>	 <p>west-vlaanderen de gebreven provincie</p>	 <p>BRUGGE</p>	 <p>FLUXYS</p>
 <p>DeMorgen.</p>	 <p>Knack</p>	 <p>Klara</p>	 <p>FOCUS WTV</p>